

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GLÅMSBIERG FRI- OG EFTERSKOLES ÅRSSKRIFT

DAG OG DÅD ER KÆMPERIM

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1 9 5 1

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLES

ÅRSSKRIFT

Dag og dåd er kæmperim

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1951

INDHOLD

Gunnar Olsen: At blive menneske	5
Marie Espensen: Et kig ind i Fuglsølejren	12
Carl Vejen: Lejrskolen	18
Kirstine Larsen: »Hvad man kan hitte på«	24
Gunnar Olsen: Det gælder Guds kærlighed og Dan- marks lykke	26
Gunnar Olsen: Fødselsdag på skolen	31
Christoffer Jørgensen: 1911—1951	35
Einar Sørensen: En filantrop fra det 18. århundredes slutning	38
Rasmus Bjørnemose Jørgensen: Sol, klipper og — sild	41
Marie Olsen: Fra november til november	46
Gunnar Olsen: Nye lærere	56
Karen Olling: Nyt om gamle elever	57
Bogen om de frie ungdoms- og efterskoler	59
Fortegnelse over efterskolen 1950—51	60
Fortegnelse over eksamensholdet 1951	61
Regnskab for året 1950—51	63
Bestyrelsen for elevforeningen	64

At blive menneske.

Det fortælles om en rar, gammel præst, at han, når han havde talt om synden, og det gjorde han, som den samvittighedsfulde mand, han var, altid i sine søndagsprædikener, sluttede med — undskyldende — at sige: »Men hvad, vi er jo alle mennesker«. Denne måde at undskylde sig på er ikke ukendt, vi hører den som oftest, når et barn har forset sig, og det vil prøve at gøre sin forseelse mindre. Så lyder det: »De andre gjorde det da også«. Vi kan også nok finde på at trøste os med, at andre mennesker er ikke bedre end vi. Megen sortbørshandel har fået mennesker til at ræsonnere på denne måde.

Det er imidlertid meget ulykkeligt, hvis et menneske forsøger at forfladige sit ansvar ved slige undskyldninger. Det er altid farligt at trøste sig med det, der hedder fælles skade. Og den rare, gamle præst var i virkeligheden alt for rar, når han forsøgte at tage brodden af, hvad han selv havde sagt, ved sin tilføjelse om, at vi jo alle er mennesker. Han lod sit gode hjerte løbe af med sig, men fik samtidig udtrykt sig så uheldigt, at det kunne lyde, som om det var noget beklageligt, at vi alle er mennesker. Og det er jo rent forkert.

Nej, det beklagelige er nok det, *at vi ikke alle er mennesker*. At vi ikke er sådan, som man skal være for ret at være mennesker. Forholdet er det, at menneske er ikke noget, man er fra naturens hånd, men derimod noget, man skal vokse op til at blive, det er noget, livet gerne skulle gøre os til.

Nu kunne vi jo nok drøfte med hinanden, hvordan vi synes, at et menneske skal være, for at vi ville kalde det et rigtigt menneske. Vi kunne få mange forskellige svar frem, og mange af dem ville utvivlsomt indeholde noget af det rigtige. Vi kunne bl. a. se på historien, der beretter om så mange mennesker, deres livsløb, deres indsats og tanker, og vi kunne måske finde en hel del skikkelser i historien, om hvem vi ville sige, at sådan ville vi gerne være. Det er heller ikke utænkeligt, at vi kunne pege på en del historiske personer og sige om dem: »Sådan ville jeg nødig være«. Der er mange, der mener, at historieundervisningen netop har så stor betydning, fordi den opstiller for os eksempler både til efterfølgelse og til advarsel.

Mange drenge har sikkert — måske dog kun i en periode af deres drengetid — haft Tordenskjold som ideal. Hvor ville det være dejligt at være som han: kæk og tapper, fuld af muntre påfund; jeg er ved at tro, det med et moderne og meget brugt ord hedder: *frisk*.

Senere skifter idealet i reglen; så bliver det måske mere virkelighedsnær. Det kan være en H. N. Andersen, en Thomas B. Thrige eller en Th. Stauning, der kan stå for en som det lysende mål forude.

Pigerne drømmer om dronning Margrethe eller Thyra Danebod eller, uden at ønske sig hendes skæbne, om storheden hos Leonora Christine Ulfeldt.

Det, vi kunne give os til at undersøge, er, om der da er noget fælles hos disse ellers vidt forskellige mennesker, som vi vil gå med til at kalde rigtige mennesker.

Men inden vi går i lag dermed, kunne jeg tænke mig at vise nogle træk fra en udvikling hos et ganske almindeligt menneske, sådan et menneske, som vi alle føler os beslægtet med, og som slet ikke rager så højt op over os, at vi synes, at en sammenligning er nytteløs.

Jeg vil hente disse træk fra en novelle af en ung norsk forfatter, Tarjei Vesaas. Han fører os op til en lille norsk fjeldbygd. I udkanten af den ligger husmandsstedet Fêt.

Fattigt er det, og lille er det. Kun med den yderste påpasselighed og sparsommelighed kan det lykkes at få det til at yde mad til de mange munde, der daglig skal mættes. For at bøde på den nøgne fattigdom tager faderen i forårstiden, hvor elvene bryder op, på arbejde højere oppe i en fjern fjeldbygd, hvor han skal hjælpe til ved tømmerflådningen, det farligste blandt alt livsfarligt arbejde. De vældige tømmerstokke, der om vinteren er ført fra skovene, hvor de er fældet, ned til elven, skal nu kastes i vandet, som så fører tømmerstokkene ned til savværket. Men på vejen ned er der mange forhindringer, og mændene må stadig springe ud på tømmeret for at gøre det fri, når det har sat sig fast. Det er under sådan et vovestykke, at faderen rammes af en løsrevet tømmerstok. Den dræber ham ved det frygtelige slag. Hans ryg er brækket tre steder. Og så går meldingen gennem telefon til husmandsstedets nærmeste nabo. Nils hedder den ældste søn på Fêt, som nu kaldes til telefonen og må modtage budskabet om faderens død. 16 år er han, fra barndommen vænnet til nøjsomhed, fuldt fortrolig med livets hårdhed og barskhed. Når faderen er ude på arbejde, er han »mand« derhjemme. Men det er dog sådan, at bag ved står faderen som den, der har det egentlige ansvar. Nils er barn endnu, og barndommen er jo netop for os alle den lykkelige tid, der er så dejlig fri for ansvar, den tid, da det, der er for tungt og svært, kan lægges over på far og mor, som står dør med udstrakte hænder, parat til at tage byrden fra os. Og nu er faderen væk, den trofaste slider, der tog alle bekymringer på sig, når det gjaldt at skaffe udkommet til den store familie. Tilbage er moderen og en stor børneflokk med den sekstenårige Nils som den ældste.

Det bliver Nils, der må tage af sted for at hente faderens lig hjem. I sig selv en tung rejse for en søn, næsten ikke til at bære, når man kun er de seksten år, og yderligere pinefuld, når man ingen penge har, så man ved, at når man når frem, skal man søge at få kisten på kredit. Men Nils føler, at det er hans pligt, og så begiver han sig ud på den

lange tur. Tre dage varer det, før han når op, hvor faderen ligger. Det første lange stykke må han gå, så kommer han ud til hovedvejen og kan tage med rutebilen, i hvis store bagagerum han skal forsøge at få kisten med hjem.

Til at begynde med er Nils nærmest bedøvet ved tanken om faderens død. Det er sorgen, der fylder hans sind. Men da den ligesom har fortonet sig lidt, dukker bevidstheden frem i hans sind om, at det nu er ham, der skal sørge for sin mor og sine søskende. Han ser for sit indre Fêts røde, magre jord, husker faderens tålmodige, endeløse slid for at fravriste jorden det daglige brød. Da det går op for ham i sin fulde udstrækning, hvad det er for en byrde, der er lagt på hans skuldre, synes han, at han må segne under den, at det er langt mere, end han vil kunne bære. Inden i Nils hulker det gang på gang: »Jeg er jo kun seksten år«. Da han når frem til at skulle overnatte sidste gang, før han kommer til sit mål, modtages han på en gård, hvor han søger ind om nattely, med ordene: »Vi har ventet dig«. Folkene på det ensomme sted ved, hvad der er sket, og nu har de ventet sønnen, der skulle hente sin far hjem. Det gør ham godt at høre, han synes, han får mere betydning derved.

Det samme gentager sig, da han kommer til gården, hvor hans faders lig er lagt ind i laden. Også der er han ventet, og igen føler han sig i besiddelse af en værdighed, han ikke før har kendt. Folk regner med ham på en helt anden måde end før. Da han beder om henstand med betaling af kisten, får han imødekommende svar, de siger ligefrem til ham: »Det skal nok gå for dig«. Man viser ham tillid, behandler ham som ligemand, og Nils vokser derved, synes han er mere værd, end han før har troet. Men inderst inde ved han godt, at det ikke er rigtigt, at han er det samme barn på seksten år som hidtil. Han har følt sig stolt over at være betroet at rejse med den døde, over den ærbødighed og hensynsfuldhed, der vises ham overalt, hvor han kommer frem.

Og han skammer sig over denne følelse, som falmer og blegner for ham, hver gang tankerne vender tilbage til den byrde, der venter ham hjemme på Fêt, byrden, som han viger tilbage for, fordi den synes ham for tung.

På rejsen tilbage med kisten, hvor nye passagerer stiger ind, hver gang rutebilen holder, ser kisten og bliver tavse, opdager Nils, at den ærbødighed, hensynsfuldhed og hjælpsomhed, som han har været ved at være stolt over, slet ikke har været rettet mod ham, men mod den døde, der ligger i kisten.

Denne opdagelse får den sidste rest af sikkerhed til at sive ud af ham. Nu er han på bar bund. Nu er han lige så ussel og lille, som han inderst inde godt ved, at han er.

Først da bilen standser på Fêts magre jord, og han ser moderen stå ventende dør, mander han sig op. Kisten bliver håret ind i laden, og mændene går bort. Så står Nils alene ved faderens kiste med moderen og de mange små, der græder ubehersket. De skotter op til broderen og synes, at han vokser for deres blik, han synes dem utrolig høj og deres beskytter.

Og de har ret. For i dette øjeblik vokser Nils. Han ser, at det ikke er, hvad andre mennesker gør og tænker, det drejer sig om. Han ser sig selv gå hen over Fêts jord, ikke som herskeren, ejeren, men som en ydmyg tjener. Nu kunne han tage byrden på sig uden hovmod, uden den tanke: »Det er *mig*, der gør det«. Nu tog han ansvaret op som en naturlig ting, som det, der hører med til at være menneske.

Den udviking, Nils måtte igennem, kommer ingen af os uden om. De færreste af os stilles så brat over for livets krav. Kun få af os må gennem udviklingen på så kort tid. Men vi kommer ikke uden om den, hvis vi skal blive rigtige mennesker.

Et rigtigt menneske er man først den dag, man føler sit ansvar og handler derefter. Vi ved godt, at bryder vi samfundets love, bliver vi draget til ansvar derfor. Men livets

love er ikke mindre ubønhørlige; overtræder vi dem, drager livet selv os til ansvar. Det er de kår, der er givet os at leve under, og dem kan vi ikke ændre.

Det skal nok vise sig, når vi nu vender tilbage til vort udgangspunkt, at de skikkelser fra historien og litteraturen, som vi var mest tilbøjelige til at kalde for rigtige mennesker, det var dem, der var sig deres ansvar bevidst, og som, hvor tungt det end var, gik ind under det uden at kny.

Jeg kan ikke i den forbindelse lade være at tænke på vor gamle konge, på Christian den Tiende. Jeg ved ikke så meget om ham fra de unge år, kun at den dag, da han blev konge, tog han sammen med sin dronning til kirken og gik til alters som et vidnesbyrd om, at den byrde, han nu tog på sig, og det ansvar, der nu var hans, det ville han bære som en mand. Men han var sig bevidst, at han var kun et skrøbeligt menneske som alle vi andre, og derfor måtte han søge hjælp, hvor den var at få. Gennem hele sin lange regeringstid lagde han aldrig skjul på, hvorfra han hentede sine kræfter.

Vi ved jo alle, hvilke krav der blev stillet til ham i hans sidste år. Da fjenden brød ind i landet, valgte han at blive på sin post. Han kendte sit ansvar; det boede dybt i ham, og han drømte ikke om at svinge det. I de tidlige morgentimer den 9. april, da efterretningerne indløb om kampene ved grænsen, hvor danske unge mænd, uden ordentlige våben, uden virkelige forberedelser, var sat til at kæmpe mod en knusende overmagt, denne morgen, da alt syntes forvirring og rådløshed, stillede Christian den Tiende med uomgængelig fasthed sit krav: Disse kampe må standses. Ingen har forsøgt at benægte, at det var med sorg i hjertet, han gav denne ordre, at det var ham inderligt imod at give op. Men han vidste, at yderligere ofre ville være forgæves, han følte ansvaret for de unge danskeres liv, og han handlede derefter, hvad det end kostede ham selv. I de tunge år, der fulgte, stod han rank i spidsen for sit folk. Indtil sygdommen brød ham ned, red han daglig alene og uden be-

skyttelse gennem sin besatte hovedstad. Hvilken trøst og opmuntring var ikke hans ranke holdning for mange; så længe han endnu red uforfærdet rundt, var der håb om lysere tider.

Det kom til at stå lysende klart for os, at Christian den Tiende var et rigtigt menneske, vokset op til at blive det gennem det ansvar, han havde taget på sig, og som aldrig var ude af hans sind.

Men vi ved godt, at man ikke behøver at være konge for at have det sådan. Vi ved, at kun det samfund kan leve og vokse, hvis borgere føler det ansvar, der er lagt på hver enkelt, og gør en indsats for at bære det. Det kan godt være, at vi krymper os under ansvaret, at vi af og til synes, at det ville være lettere at være det foruden. Men vi har jo set, hvorledes det går, når mennesker giver ansvaret fra sig, set, hvordan de forvandles fra rigtige mennesker til slaver. Sådan gik det i Tyskland, og sådan vil det gå i enhver stat, hvor muligheden for at være rigtige mennesker tages fra folket. Derfor bliver friheden vort dyreste eje, ikke fordi den skal give os mulighed for utøjlet at gøre, hvad vi lyster, men fordi det alene er under den, at vi kan komme til at leve på eget ansvar og blive det, som er livets mening med os.

Uden dette levende ansvar over for medmennesket udvikler mennesker sig til stakkels små egoister, hvis tanker ustandseligt kredser om deres eget, og som altid er optaget af at skaffe sig selv de flest mulige bekvemmeligheder. Hvor var det småt og tomt og fattigt for os, om vi skulle være henvist til at leve vort liv på den måde. Hvor stort og rigt i sammenligning dermed at gå ind i en tjeneste, der kræver os helt og fuldt og fylder os med den følelse af ansvar, der giver livet indhold og mening og giver os mulighed for at nå det store mål: *at blive menneske.*

Gunnar Olsen.

Et kig ind i Fuglsølejren.

Fuglsølejr! Hvad er det? — Fuglsølejren er et sted, hvor man med stor glæde kan tilbringe sin sommerferie! Den er et herligt udflugtssted! Den er et ideelt hjemsted for en lejrskole! Ja, og så er den år efter år mødestedet for idrætsglad ungdom, for gymnaster, boldspillere, folkedansere og for ledere af forskelligartet ungdomsarbejde m. m. — Men forøvrigt burde det have været Jørgen Bukdahl og ikke mig, der fik betroet den opgave at tolke Fuglsølejrens indre liv og virke. Thi indefra skal den ses eller rettere opleves, og her har han været med fra første færd — og er det stadig — til at give den liv og indhold. Kom blot og vær med, når hans eller andre gode ordføreres kloge tale lyder indtrængende, ildnende, manende ud over den skare unge og ældre, der fylder lejrens gymnastiksal. Der er det værd at være med. Men det er også værd at være med i den samme sal, når de bedste af vore gymnastikpædagoger kalder til arbejde her, — og det sker hver eneste sommer —, eller når

den gamle spillemandsmusiks klingende toner rytmisk slår mod trommehinderne og lokker både unge og gamle til at bevæge sig i takt dertil. Muntert og fornøjeligt er det også at være med udenfor i det fri — aktivt eller passivt, når der gives instruktion i fodbold, håndbold, langbold og, hvad ved jeg. Med liv og lyst arbejdes der overalt i lejren i den som oftest knapt tilmålte tid, der på sådanne mødedage er afsat til det ene eller det andet. Men »uden mad og drikke duer helten ikke«, og har man talt eller læst eller lyttet eller aset sig træt, åndeligt som legemligt, hvor velkommen er da ikke lyden af den klokke, der kalder til spisesalen. Travlheden standser; snakkende og leende stiler man i småflokke der henimod. Og lidt efter lidt fyldes salen, ledere og elever, feriegæster og vandrefugle, udflugtsdeltagere, unge og ældre bænker sig mellem hverandre i skøn forening; og for en kort stund falder der ro over lejren. Men når man atter træder ud af spisesalen, da gad jeg set den, der kan undgå at betages ved synet af det landskab, der ligger udbredt foran en: Æbeltoft vig forude med lilleputkøbstaden Æbeltoft langt til venstre, til højre Helgenæs med Rye's skanser og Ellemandsbjerget og helt ude i baggrunden øen Hjælm. Ikke alene er der en betagende skønhed over dette landskab, men her taler historien sit tavse, stærke sprog til danske mennesker; forlid og nutid mødes. En udsigt som denne er det ikke let straks at løsrive sig fra, og resultatet bliver da også mange gange, at flokken stilfærdigt lejrer sig her på den græsklædte skråning, og lidt efter lidt udløses det, man tænker, i toner. Fuglsølejrens nationalsang, den lille kanon: »Fuglsø er skøn«, lyder først lidt famlende og forsagt, siden med større fylde og overbevisning. Hvem har vel sat den i gang? Bukdahl, selvfølgelig! Hvem ellers? —

Dette er en side af livet i Fuglsølejren. Men Fuglsø er mere endnu. Det opdager man, hvis man slår sig til ro her nogle dage på et tidspunkt, da der ikke holdes større møder eller kursus i lejren. Her er rart at være. Luksushotel er det

ikke. Har man ventet det, bliver man skuffet. Men forholdene er tilstrækkelig moderne og rummelige til, at man kan føle sig vel tilpas her. Det viser sig da også, at mennesker, der een gang har ladet sig indfange i Fuglsølejren, år efter år vender tilbage for i kortere eller længere tid at nyde lejrens landlige ro og fred, den kvægende stilhed efter møde-travlheden og ikke mindst den ejendommelige, skønne natur, der omgiver den. Egnen her, Mols, er et stykke Danmark, helt anderledes, og mon ikke man tør sige: mere fortryllende end de fleste andre egne i vort land. Færdes man på cykle eller hellere til fods, må man gang på gang standse og undres, thi så afvekslende er terrænforholdene og hele landskabet, at man hvert øjeblik stilles over for nye, skønne udsigter til skov og strand, agerland og beboelse. Og så har egnen endvidere den charme, at man, takket være skov og krat og det bakkede terræn, næsten overalt kan finde lune, hyggelige hvilesteder i læ for vind og vejr, selv på kølige sommerdage. Kun når regnen siler ned, må man bekvemme sig til at blive inden døre. Men da kunne det måske være passende at gå på opdagelse inden for selve lejrområdet, der dækker ca. $2\frac{1}{4}$ ha land.

En del af lejrens 12—14 bygninger, der alle er træbaraker på en enkelt undtagelse nær, kender vi allerede. Vi bor i værelsesbarakken; den har 20 værelser, toilet og brusebad samt et lille kontor. Gymnastiksalen er omtalt. Dens størrelse er 11×26 m, og denne barak er højere end de øvrige; den er nemlig blevet til ved ombygning og sammensætning af to lave barakker; foruden salen rummer den toiletter, badeindretning og omklædningsrum. Også spisesalen er omtalt. Den har 240 pladser og ligger ved siden af køkkenet. I samme barak er lejrlederens lejlighed. Endvidere findes der to sovebarakker, beregnet henholdsvis for mænd og kvinder, og hver med ca. 160 køjepladser. I en sjette barak er den ene halvdel af bygningen indrettet som vandrerhjem med gaskøkken og opholdsstue, medens der i den anden halvdel findes en god skolestue med tilhørende

Mindesten for P. J. Skriver.

fast scene til brug ved festlige lejligheder. En syvende barak rummer læsestuer og en lille kiosk med papir, slik, nips m. m. Endelig findes der flere mindre barakker: et par til bolig for kvindelige og mandlige medhjælpere, en bilgarage og cyklestald, redskabsskur, huggehus og vandværk; alt i alt et ret omfattende bygningskompleks, omgivet af et par idrætspladser, buskadser og nåletræsplantninger. En mægtig flagmast mangler heller ikke; og omtrent midt i lejren på en åben plads mellem barakkerne finder vi en ringformet stensætning, hvorover et smukt løvtræ hvælver sin krone. Som en medaillon i ringen ses en noget større sten med indskriften: P. J. Skriver, Fmd. f. D. D. G. 1930—1943. — For os, der på en eller anden måde føler os knyttet til Glansbjerg Friskole, virker denne indskrift hjemlig. En vis medejerglæde og hjemfølelse kalder den frem; for det navn er jo navnet på vor egen gamle skoles tidligere

forstander. Men hvordan går det til, at vi finder netop hans navn på lejrens eneste bautasten? Forklaringen er denne:

Fuglsølejren blev i 1899 oprettet af den danske stat som militærlejre og benyttet som sådan indtil 1933, da tættlere bebyggelse, stigende samfærdsel og øget opdyrkning gjorde egnen uskikket til afholdelse af skydeøvelser. Lejren blev da udbudt til salg. Forstander Skriver var på den tid formand for De danske Gymnastikforeninger, der var blevet stiftet fire år i forvejen. Uden for skolearbejdet var D. d. G. hans »hjertebarn«, hvis vel lå ham stærkt på sindet. At Fuglsølejren kunne blive en ideel sommerlejr til gavn og glæde for foreningens medlemmer og for dansk ungdom i det hele taget, stod ham straks klart. Og da styrelsens øvrige medlemmer var enige med ham om det ønskelige i at erhverve lejren, påbegyndtes de forhandlinger, der i foråret 1934 førte til Fuglsølejrens overdragelse til De danske Gymnastikforeninger. De økonomiske betingelser herfor var de bedst mulige; men inden lejren ved midsommertid samme år stod færdig til at tages i brug til sit fremtidige formål, havde foreningen yderligere ofret 50.000 kr. på dens istand-

sættelse. Dette kunne synes ret dristigt gjort af så ung en forening; men de unge tog straks med begejstring lejren i besiddelse, og eftertiden har vist, at D. d. G.s første styrelse havde set rigtigt og handlet ret, da den resolut greb til og skabte dette samlingssted for dansk ungdom. Sommer efter sommer stævner man hertil fra hele landet, så at der i løbet af de 3½ md., lejren er åben, må skaffes plads til 7—8000 gæster.

Og så blot til slut dette: Fuglsølejren er hverken hotel eller ungdomsskole i almindelig forstand; den er, som navnet siger, en lejr og kun en lejr; men som sådan har den, synes det mig, på en smuk måde løst sin opgave hidtil.

Marie Espensen.

Lejrskolen.

Da lærer Klottrup første gang over for mig fremsatte tanken om at tage på lejrskole med 5. klasse, var det vist egentlig kun en skøn drøm, og ingen af os var sikre på, at den nogen sinde kunne blive til virkelighed. Vi puslede alligevel med planerne og benyttede den første lejlighed til at fremsætte dem for forstander Olsen. Det tjener til forstanderens ros, at han straks sagde ja. Betænelighederne meldte sig senere. Det er klart, at det ville betyde et afbræk i den daglige undervisning, når mindst to lærere skulle være borte fra skolen i 8 dage. Men da vi kunne få FDF's sommerlejr »Fønsborg« med plads til 80 deltagere, blev det afgjort, at også 4. klasse skulle med; når 2 klasser tog af sted, kunne der bedre undværes 3 lærere, og Frk. Bolet, lærer Klottrup og undertegnede fik så lov til at tage af sted fra den 23. til den 30. august.

— Og så kunne vi udsende indbydelse til børnene og deres hjem, og det tør jo nok antydes, at ideen vakte begejstring. I hvert fald hos børnene. De talte i de følgende dage ikke om andet end lejrskole. At også forældrene så velvilligt på sagen — eller måske af deres børn blev overtalt til at se velvilligt på den — fremgår af, at praktisk talt alle børnene fik lov til at komme med, hvad der jo måtte være en naturlig forudsætning for planens virkeliggørelse.

Den 23. august oprandt med varmt og strålende vejr. Forventningerne var spændt til det yderste og humøret højt,

»Fønsborg«.

da vi cyklede de ca. 30 km til lejren. Det var jo noget nyt og spændende — hvad ville de næste 8 dage byde på?

»Fønsborg« ligger på en bakke nær landsbyen Føns med en dejlig udsigt over Lillebælt. Selve bygningen er godt egnet til formålet. Der er to adskilte sovesale, pejsestue, spisestue og en mindre dagligstue; lejren er moderne indrettet med elektrisk lys, rindende vand, brusebad og w. c. Også egnen, den ligger i, er godt egnet til lejrskolebrug. Der er en stor skov lige op til lejren, strand i nogen afstand, der er landsbyen med kirke og mølle og 5—6 km derfra Nr. Aaby med flere industrielle virksomheder.

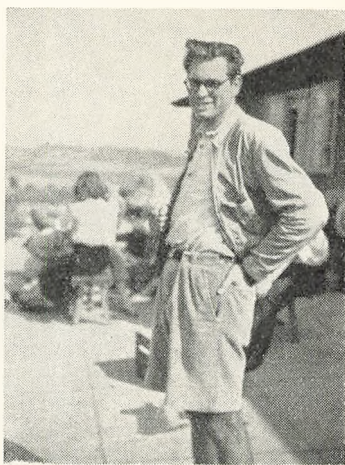
— Og så gik dagene. Vi havde unægtelig været lidt bekymrede for, hvordan vejret ville arte sig, men vi var heldige. En eftermiddag med regn — ja, og så fik vi en ordentlig skylle på udflugten til Wedellsborg. Så vi fik da brug for regnmåleren.

Dagsplanen for en dag på lejrskolen så således ud:

Kl. 7:	Reveille.
Kl. 7.50:	Renlighedsparade (!) — Flaget.
Kl. 8:	Morgenmad (havregrød, the og franskbrød).

Annelise Krogh underholder.

Carl Vejen.

Kl. 8—9:	Rengøringsvagter og køkkenvagter arbejder.
Kl. 9—12:	Ekskursion.
Kl. 12:	Middagsmad.
Kl. 12—14:	Siesta.
Kl. 14—15:	Rapportskrivning.
Kl. 15:	Eftermiddagsthe.
Kl. 15.30—17.30:	Rapportskrivning.
Kl. 18:	Aftensmad.
Kl. 18.30—20:	Boldspil — aftensang på højen bag lejren.
Kl. 20—21:	Pejsaften.
Kl. 21.15:	Ro i lejren.

Til ekskursioner og rapportskrivning var børnene delt i 3 hold, hvert med en lærer som leder. Vi besøgte iltfabrikken, cyklefabrikken og lervarefabrikken i Nr. Aaby — vi var i Føns kirke og i Fønsvang mølle; vi var ved stranden — i skoven. En dag var hele flokken på udflugt til Wedellsborg, hvor vi under skovfogdens ledelse besøgte parken, avlsbygningerne og slottet — det sidste udefra. Søndag formiddag var vi til gudstjeneste i kirken, og om eftermiddagen var der besøg i lejren. Næsten 100 forældre og andre på-

Der skrives rapport.

Gamle møller Larsen fortæller.

rørende kom og så til de kære børn. En vellykket dag, der sluttede med en drabelig håndboldkamp mellem fædre og drenge.

En aften besøgte pastor Jørgensen, Føns, lejren og fortalte om egnens og særlig kirkens historie.

Pejseaftenerne var dagens clou, hvor vi sad og sang om den flammende pejsild, og hvor børnene optrådte med små optrin, historier, sange og musik.

Hvorfor tager man nu på lejrskole? Ja, ordet selv siger lidt om det.

Vi tager i lejr, d. v. s., at vi i 8 dage skal leve sammen i et lille samfund med bestemte regler, hvorefter alle haver sig at rette. Vi er sammen hele tiden. Ikke bare 4—5 timer som i skolen. Men hele døgnet i 8 dage. Vi arbejder sammen. Vi morer os sammen. I dette fællesskab, i dette samfundsliv i det små, ligger måske, når alt kommer til alt, lejrskolens bedste aktiv. Det bliver et værdifuldt led i det, der hedder børnenes opdragelse til borgere i et samfund.

Ud af dette fællesskab vokser også det, der med en for-

slidt og misbrugt gløse hedder kammeratskab. Det har sin store betydning, at drenge og piger færdes mellem hinanden i lejren; de sliber hinanden af, lærer, at de er nødt til at rette sig efter hinanden. De lærer hinandens gode og dårlige sider at kende. De lærer lærerne bedre at kende, og lærerne lærer børnene at kende — ofte fra en helt ny side.

Men det er jo også skole. Det er klart, at når den normale skolegang afbrydes i en uge, må der ved lejrskolen være noget, der gør dette pædagogisk forsvarligt. Det er der også — i høj grad.

For det er jo sådan, at vi på lejrskolen kan tage fat på mange ting, som vi ellers må lade ligge i den daglige undervisning. Det er lettere at gøre det hele mere virkeligt, mere håndgribeligt, for børnene. Hvor meget mere virkelig bliver ikke det, de har hørt om de danske kirkers historie, når de kommer ind i en gammel landsbykirke, der ligger på den plads, hvor den blev bygget for 600 år siden. Når de rigtig har eftersat den, målt den op og tegnet den, så er »kirke« ikke længer et begreb, så er det noget virkeligt. Naturhistorieundervisningen foregår i naturen — lige uden for døren — materiale hjemføres i medbragte cigarkasser og sylteglas, bearbejdes, ordnes til en fin udstilling. Det for børnene ret intetsigende ord: industri, får indhold, når de har været på en fabrik og har set maskinerne og arbejderne, har fulgt en vares fremstilling fra først til sidst.

Alt, hvad vi ser og oplever på ekskursionerne, bliver nedskrevet i rapportheftet, evt. ledsaget af tegninger. Det bliver ikke lavet lige pænt af alle og heller ikke uden stavefejl og blækklatter, men formiddagens indtryk bliver samlet, repeteret og suppleret ved nedskrivningen; det er det vigtigste.

Børnene var ikke kede af det, da de skulle hjem. De var trætte af de mange indtryk, og nogle længtes vel efterhånden også hjem. Men de havde været glade for lejrskolen. Det mærkedes tydeligt, da vi kom hjem, men det mærkedes også under hele opholdet. Der er jo nok ordentlig blevet fortalt

for dem derhjemme om det altsammen. Hos en familie har lejrskolen ligefrem bevirket en ny tidsregning. Som man i historien regner før eller efter Kristi Fødsel, regner de i den familie nu før eller efter lejrskolen. Jo, lejrskolen har været en begivenhed — en begivenhed, hvis forløb ansporer til gentagelse. Måske årlig gentagelse.

Carl Vejen.

Tanter og lærere.

»Hvad man kan hitte på«.

Der var engang en mand, der studerede til at være digter. »De lykkelige mennesker, der fødtes for 1000 år siden«, sagde han, »de kunne sagtens blive udødelige! lykkelig selv den, der fødtes for 100 år siden, da var der dog endnu noget at digte om; nu er verden digtet ud — hvad skal jeg kunne digte ind!« — H. C. Andersens digter her fra eventyret ville sikkert i dag blot være endnu mere fortvivlet. Der bliver skrevet så uendelig meget, papir er så taknemmeligt, og ord er der nok af. Emnerne er stort set de samme, i hvert fald tangerer de hinanden — og »der er intet nyt under solen«, kunne det synes. Til hvad nytte tjener det så, at de samme ting siges igen og igen? — Tit har man den fornemmelse, når man læser f. eks. »en god bog«, at her er der sagt noget centralt —, der er sagt om det, hvad der kan siges, man har ligesom en afslutning, og man er tilfreds. Man fik det ud af den, som man ville have, altså som man egentlig selv havde bragt med ind. Man er på ingen måde kommen ud af ligevægt ved læsningen, — begivenhederne og de tanker, som fandtes i bogen, var man bekendt med, før man begyndte — »Verden er digtet ud«, kan man sige her. Nu er harmoni ikke noget dårligt, men er den først færdig opnået, så lægger der sig en skal omkring, og så er den ikke levedygtig. Kun hvor harmonien stadig er under opbygning, hvor fuldbyrdelsen aldrig nås, er der mulighed for liv.

Poul Martin Møllers: »Løgn er al den poesi, der ikke kommer af livet« kan være motto for »2. kap.«. Der findes men-

nesker, som stadig kan »digte ind«, mennesker, der ud fra deres eget liv er i stand til at komme til os med den fornyelse, som man må have tilførsel af engang imellem. I »Fragmenter af en dagbog« skriver Paul la Cour, at det at være digter er ikke at gøre digte, men at skabe en ny måde at leve på. Den sande digtning sætter sindet i bevægelse, løfter en ud fra ensomheden i samfund og forståelse med mennesker. Man lærer at vurdere ud fra et andet synspunkt, alt det, som man tidligere overså eller fandt besværligt. Man lærer sit medmenneske at kende, og delagtiggørelse i hans glæder og sorger kalder muligheder frem hos os selv. Gennem litteraturen åbenbares for os sider af menneskelivet, som vi ikke kender det fra vor dagligdag og vort korte liv i sammenligning med menneskeslægtens alder. Den viser, at mennesker gennem alle tider dybest inde er ens, og at problemerne stadig er de samme. Det er den ene side af digtningens mission, programiden; men ligesom man i musikken taler om programmusik og absolut musik, sådan har digtningen også en anden side, den absolutte, hvor digteren og læseren mødes. Digterens sind er særlig modtageligt og reagerer så stærkt, at han kan og må dele sine oplevelser med sin læser. »Glæd jer ved den sol, som på mig brænder, jeg har ikke tændt den selv, desbedre kan jeg prise varmen«, siger Drachmann og fortsætter: »Jeg er kun et instrument, mesteren på mig spiller.«

Hos Noemi Eskul-Jensen findes noget lignende i »Den store mester«:

»Som sejlet venter trægt på vind fra havet,
 så venter jeg på kaldets kendte klang.
 Jeg er en fløjte kun, som du har lavet,
 og spiller sagte på en enkelt gang.«

Det ligger så til os at lytte. Undertiden opfanger vi en melodistump, tiest må vi vel nøjes med de enkelte toner, men varsomt må der gås frem, om man vil have udbytte. Det var Steno, der for de mange år siden sagde dette:

»*Skønt* er det vi ser; *skønnere* det vi forstår; *skønnest* det vi endnu ikke fatter«.

Til trøst for H. C. Andersens digter må man sige, at der altid vil være noget at »digte ind«, så længe der er mennesker, der har øren at høre med, og om end ordene er brugte før og temaet ofte forslidt, så er det nyt for hvert nyt møde mellem digter og læser.

— —
 »For hver en vår er den første,
 og hver en høst er en død . . .
 og den er stor blandt de største,
 der spiser som manna sit brød.

Thi hver en dag er et under,
 en stormende flugt mod sky;
 et hav, hvor man aldrig bunder,
 en verden, der fødes påny.«

(*Noemi Eskul-Jensen*
 fra »Hver eneste Dag —«.)

Kirstine Larsen.

(Kirstine Larsen fra Strandby tog eksamen i 1944. Hun er nu efter nogle års praktisk uddannelse på biblioteker elev på biblioteksskolen i København.)

Det gælder Guds kærlighed og Danmarks lykke —

Fødselsdagssamtale med fru *Anna Skriver*, der fyldte 70 år den 21. oktober. (Efter »Fyns Venstreblad«).

Efterårssolens stråler falder ind gennem de blanke ruder og forgylder billederne i de stille stuer. De kaster deres milde skær over Lindbergs store portræt af *P. J. Skriver* og lægger noget forsonende over de strenge træk. *Anna Skriver* ser op på billedet og siger om sin mand: »Ja, sådan kunne han også se ud« — og så er vi tilbage i mindernes verden.

Foranledningen er de 70 år, som *Anna Skriver* på søndag fejrer i familiens kreds ved en stiltfærdig fest i sin æresbolig i Glamsbjerg. Tæt op til skolen ligger den, mellem haverne er der kun en hæk, endda med en låge i. Så kort har rejsen været, og alligevel så betydningsfuld. Gennem 40 år var fru *Skriver* midtpunktet i et skoleliv, sådan som en husmoder kan være det, og nu er hun *emeritus*, som hun selv siger med et stille smil, — er blevet tilskuer. Men *Anna*

Skriver ser ud som i sine velmagtsdage, levende af sind og væsen, hurtig i sine bevægelser, der er intet hos hende, der bekræfter kendsgerningen om støvets år. Alligevel er det en mindstue, vi sidder i. Mange gamle elever ville nikke genkendende til de ting, som fru Skriver plejer med nænsom hånd, samlet som de er gennem et langt liv, hver af dem et personligt minde. Og minderne spiller selvfølgelig en stor rolle i Deres daglige liv, fru Skriver?

— Det gør de. Jeg tænker selvfølgelig daglig tilbage på mangt og meget, jeg har oplevet i mit og min mands fælles hjem og arbejde. Det er utroligt, hvad rigdom der ligger deri, og det selv om mindet ikke altid fylder mig med glæde, men også med følelsen af skyld og anger over alt, hvad der kunne være gjort bedre eller have været anderledes. Jeg tænker også på, hvad jeg har oplevet sammen med min mand i hans arbejde for dansk ungdom, og føler mig taknemmelig over, hvad jeg dér oplevede af folkeligt fællesskab.

— De har jo dér truffet mange mennesker, som vel nu lever med i minderne?

— Mange, gode mennesker har jeg kendt og delt en hel del med både af åndelig og materiel art, og jeg føler mig taknemmelig imod dem for, hvad de gav mig.

— Men nu fællesskabet?

— Åh, det er med vemod, at jeg ser dette fællesskab, som gav sig udtryk i samvær omkring ordet og sangen, ved kammeratskabet i gymnastik, folkedans o. a., blive forladt og i stedet erstattet af adspredthed eller mindre lødige oplevelser, noget der i alt fald ikke giver sammenhold om et dansk folkeliv. Jeg ønsker inderligt for dansk ungdom, at vort folkeliv atter må blive rigt og grødefuldt.

— Men tankerne går vel af og til endnu længere tilbage?

— Jo ældre jeg bliver, jo tydeligere står mit gode barn-domshjem, mine forældre og søskende for mig.

— Sådan som De nu engang er, fru Skriver, kan fortiden og dens minder sikkert ikke være Dem nok. Hvordan er det

med den nutid, som udadtil i hvert fald kan karakteriseres ved, at De for nogle år tilbage slap roret i en stor og omfattende skolevirksomhed?

— Jeg glæder mig over friheden til at arbejde med, hvad jeg har lyst til; først og fremmest over at have tid til at være sammen med mine børn og børnebørn og dele noget af tilværelsen med dem. Jeg har altid holdt meget af håndarbejde, jeg syr og strikker alt, hvad jeg kan overkomme, og mit hus og min have skal jo også passes.

— Og så læser De?

— Dagens avis kan jeg ikke undvære, og blade og tidskrifter, der vedkommer den fri skole, vil jeg også gerne følge med i.

— Men bøgerne?

— Som de fleste ældre mennesker vist gør, søger jeg tilbage til den litteratur, der i sin tid var med til at give os synet og livsretning. Vi synes nemlig, at vi trænger til det i vor tid, hvor så meget, ja hele verden er i støbeskeen. Jeg læser lidt af den ny litteratur, den, som jeg tror er livsbekræftende, for den er der jo også meget af i vor ellers famlende tid.

— Så keder De Dem ikke?

— Jeg keder mig aldrig. Nu har jeg jo den ro og stilhed omkring mig, der gør, at jeg kan gå og tænke over tingene og spørgsmålene, og der er jo nok at tænke over i vor tid. Nej, jeg tror, det er lykkeligt for et menneske at få en alderdom, hvor alt, hvad vi tænkte, led og stred, har bundfældet sig og ligger som en ubrydelig virkelighed i vort sind, for så er der fred, og så har man gode dage.

— Fremtiden må vi vist også tale om.

— Selv om jeg er et ældre menneske nu, har jeg alligevel ønsker for fremtiden. Jeg ønsker, at folkeslagene må blive så fornuftige, at de finder hinanden i nogenlunde enighed. Jeg ønsker aller mest, at de ville blive modtagelige for Guds ånd og hans bud om næstekærlighed, og det skulle vi være mange til at bede om.

— Vil De sige lidt om friskolen?

— For den danske friskole, som jeg har levet i og elsket, fra jeg var barn, ønsker jeg, at den stadig må bevare sin første kærlighed og leve og virke i troen på, at det gælder Guds kærlighed og Danmarks lykke.

— Deres egen fremtid — hvordan tegner den sig for Dem?

— Jeg har kun tilbage at sige Gud tak for hele mit rige liv, for alt, hvad han gav mig i medgang og modgang, i sorg og glæde, men først og sidst for troen på hans kærlighed, syndernes forladelse og evigt liv. Det lever jeg på, og det tror jeg, jeg kan dø på.

— — —
Mange tanker vil på søndag fra det ganske land finde vej til Anna Skrivers hjem i Glamsbjerg. Og det vil glæde hende, for hun har ingen glemt. Lige frisk og levende er hun. Hun har forstået den kunst at nå sin 70-års dag »med manér«.

Gunnar Olsen.

Fødselsdag på skolen.

Meningen var — eller rettere sagt, det var Marie Espensens mening — at hendes 60-års fødselsdag den 18. oktober skulle foregå i stilhed. Selv om man måske ikke ligefrem kan sige, at lærer Planck og jeg var taget i ed, havde vi dog måttet love, at vi ikke på forhånd ville bekendtgøre datoen for det runde tal. Og det lovede vi altså som de rare mennesker, vi er. Det hjalp bare ikke noget. Der må have været en mistelten et eller andet sted, der er blevet overset ved denne lejlighed, som det er misteltenens skæbne.

Den 18. oktober oprandt — først og fremmest med et strålende vejr, som jeg trygt giver fødselsdagsbarnet æren

for. Og så strømmede det ind med blomster, så det må have knebet for gartner Mose at være leveringsdygtig. I hvert fald kneb det for friskolen at være leveringsdygtig i vaser, krukker og baljer, og hvad der nu ellers måtte tages i brug. Det var fuldstændig overvældende — dog ikke for fødselsdagsbarnet, for frk. Espensen var slet ikke hjemme, det »skulle jo allsammen foregå i stilhed«.

Gavepakkerne hobede sig op i kontoret. Telefontrådene glødede under forespørgsler om, hvor man kunne træffe frk. Espensen, og når jeg røbede, at jeg skulle være sammen med hende om aftenen, måtte jeg love at tage »det« med. Frk. Espensen havde indbudt sin familie og nogle meget nære venner til en festlighed på Fyns Forsamlingshus, og der havde min kone og jeg den glæde at være med. Derfor fyldte vi ved femtiden rutebilen til Odense med blomsterbuketter og pakker. Noget måtte vi dog lade blive hjemme, der var bl. a. en stor pakke med påskriften: Glas — forsigtig, den turde vi ikke tage ansvaret for at transportere.

Under selve festen åbenbares det så, at blomster, telegrammer og gaver var fra gamle elever, tidligere og nuværende kolleger, også skolens nuværende elever var rigt repræsenteret gennem hilsner fra de forskellige klasser. Og så havde naturligvis mange af de talrige venner, Marie Espensen har fået ved sit arbejde på gymnastikkens område, husket hende på denne dag.

Festen i Odense, der faldt midt i efterårstiden, blev kun optakten til det, fødselsdagen førte med sig. Den første dag efter ferien fik alle skolens elever is. Frk. Espensen bad dem, som tak fordi de havde husket hende, spise den på hendes velgående. Og i den time blev således »istiden« emne i alle klasserne. Nogle dage senere havde vi en hyggelig aften på skolen, hvor frk. Espensen havde samlet dem, der havde tænkt på hende. Ved denne lejlighed var der nogen, der sagde frk. Espensen tak, både for hendes gerning på Glamsbjerg Friskole og for den betydning, hun har fået

gennem sin indsats i gymnastikarbejdet. Sådan noget kan frk. Espensen ikke lide. Hun sluttede med at sige, at det var underligt, som alt blev vendt på hovedet. Hun havde samlet sine venner for at sige dem tak, og nu sagde de hende tak. — Det kan man jo godt give frk. Espensen ret i. Også H. C. Andersens ord blev vendt om ved denne lejlighed. Han sagde: »Først går man så grueligt meget igennem, og så bliver man berømt.« Nu oplevede frk. Espensen, at først bliver man berømt, og så går man så gruelig meget igennem.

På en 60-års dag kan man meget vel se tilbage i tiden. Det er også en naturlig lejlighed til at få sagt tak for en betydningsfuld indsats gennem årene. Marie Espensen har gennem snart fyrré år gjort en gerning på Glamsbjerg Friskole, der har slået fast, hun og Glamsbjerg Friskole er eet. Sådan er det i den almindelige bevidsthed ude omkring, og sådan er det under det daglige arbejde herhjemme på skolen. Gamle elever vil nikke bekræftende til det, jeg her skriver. Forstander Skriver sagde engang kort efter, at jeg var kommet til Glamsbjerg, til mig: »Marie Espensen er en meget dygtig lærerinde!« Han sagde det helt uden foranledning fra min side; jeg havde skam ikke tænkt mig at drage det i tvivl. Han sagde det, fordi han følte trang til at få det sagt. I årene, der er gået siden, har jeg haft rig lejlighed til at sande, at han havde ret. Det er dejligt på en skole at vide, at når en lærer har overtaget nogle fag, så er disse fag i gode hænder, så er der ikke mere at spekulere over dér. Sådan er det stadig med alt, hvad Marie Espensen tager sig af.

Hemmeligheden ved dette forhold tror jeg mig også i stand til at røbe. Der er nu først det, at Marie Espensen har taget Glamsbjerg Friskole ind til sit hjerte, ikke fordi hun dér kunne skabe sig selv gode kår, for det har hun såvist aldrig skænket en tanke, og kårene har forøvrigt gennem en lang årrække været beskedne nok. Nej, men fordi hun dér kunne øve en gerning, som lå hende på sinde, og

som hun — jeg tror ikke, jeg tager fejl — havde fået lyst til, da hun som ganske ung var elev hos P. J. Skriver. Vi lærere måtte ønske, at vi altid havde sådanne elever. Marie Espensen gik ind — ikke blot til et arbejde, men til et kald. Det er den største del af hemmeligheden.

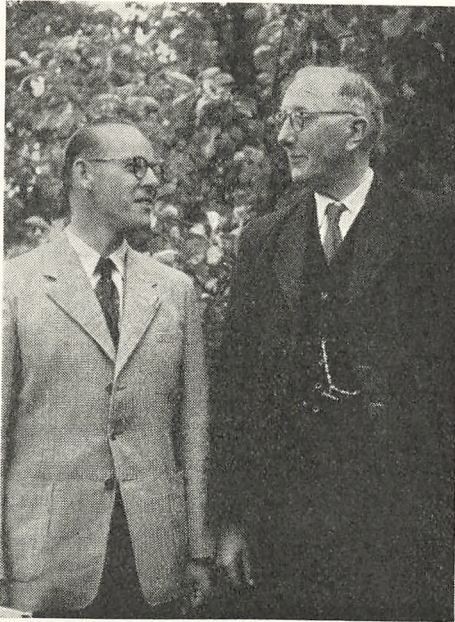
Den anden del er den, at hun ejer en ansvarsbevidsthed langt ud over det almindelige. Hun har sagt til sig selv om Glamsbjerg Friskole det, som vi synger om Danmark: »Hver glans, hver plet vil jeg bære, som falder på skolens navn«. Vær vis på, at det betyder noget.

Og som den tredje del af hemmeligheden må jeg måske nævne, at Marie Espensen aldrig er tilfreds med noget, uden at det bliver *helt*, som hun vil have det. Og når der er noget, hun vil nå, kender hun ikke tanken om at skåne sig selv.

Marie Espensens indstilling til gymnastikken kan kun aftvinge os alle virkelig respekt. Hun kender — om nogen gør det — både dens muligheder og dens begrænsning. Det har forskånet hende for at blive fanatiker på det område. Og den kendsgerning er igen forklaringen på den betydning, hun har haft for så mange unge og for gymnastikarbejdet på sin egn og langt videre ud.

Det, jeg her har skrevet, kom jo noget »post festum« og kan således ikke have haft indflydelse på, at »dagen« kom til at gå knap så stille af, som Marie Espensen havde tænkt sig. Det kommer også til at stå ganske naturligt i et årskrift, der udsendes til medlemmerne af en forening, hvis »funktionær« hun har været gennem mange år, idet det er hende, der har arbejdet med skriftets udsendelse og meget andet, et arbejde, der er langt større, end medlemmerne tænker sig. En grund mere til, at vi forenes i en hjertelig lykønskning til 60-årsdagen.

Gunnar Olsen.

Den første formand og den nuværende.

1911 — 1951.

Ved elevmødet i sommer kom jeg i en samtale med forstander Olsen til at nævne, at elevforeningen nu kunne fejre 40-års jubilæum, idet den blev oprettet i 1911. I den anledning har forstanderen bedt mig skrive et par ord til dette årsskrift, en opfordring, jeg følger med stor glæde. I januar 1911 — vist den 7. — indledede jeg i skolens gymnastiksal en forhandling om ønskeligheden af at oprette en elevforening, der skulle omfatte elever fra skolens forskellige afdelinger — børneskole, efterskole og realhold.

Der var på dette møde delte meninger om, om alle elevgrupper skulle kunne rummes i een forening, eller man f. eks. skulle danne en forening alene for efterskolen. Mødets resultat blev dog en næsten eenstemmig vedtagelse af,

at foreningen skulle kunne optage alle elevgrupper — samt skolens lærere. Der nedsattes et foreløbigt udvalg, bestående af frk. Astrid Mose — senere gift Pedersen — og nu bosiddende i Nakskov, Magnus Nielsen, nu lærer i Sandager-Gislelev sogn, Hans Jørgens Hansen, den nuværende undervisningsinspektør for mellem- og realskolen, Rasmus Poulsen, nu kontrollør i Odense, og undertegnede, der blev valgt til udvalgets formand, og ved et senere møde i juli måned samme år blev den endelige stiftende generalforsamling holdt, og der vedtoges love for den nye forening. Det foreløbige udvalg valgtes enstemmigt til bestyrelsen, og jeg blev foreningens formand.

Det forbavtede mig, at forstander Olsen på elevforeningens generalforsamling i sommer efterlyste love for foreningen. Disse var altså allerede vedtaget 1911. Jeg skrev til adskillige lignende foreninger før generalforsamlingen i juli 1911 for at få tilsendt eksempl. af deres love og mødte overalt velvilje i denne henseende. Udvalget gennemdrøftede så disse love, og vi lavede også lidt selv, så vi havde et brugeligt grundlag til forhandling ved nævnte generalforsamling. Senere har vi flere gange ændret disse love; men ændringerne har dog ikke været så indgribende, at lovene helt skulle være smuldret hen, så jeg har i hvert fald ikke været med til at skabe »lovløse forhold«.

Foreningens formål har gennem årene været at knytte forbindelsen fastere mellem skolen og dens elever samt mellem disse indbyrdes, hvilket først og fremmest søgtes nået ved afholdelse af elevmøder og ved udsendelse af årskrifter. Endelig har man også uddelt understøttelse af foreningens beskedne midler til adskillige trængende elever. Elevmøderne har været holdt 3. januar gennem adskillige år, derefter blev det anden påskedag og har nu i en længere årrække været 1. søndag i juli + den forudgående lørdag.

Jeg er til dato den formand, der har siddet længst, dog ikke i en sammenhængende periode, men af flere gange, ligesom jeg også nogle år ind imellem har været menigt

medlem af bestyrelsen. Hvor længe jeg ialt har været med i foreningens ledelse, kan jeg ikke nøjagtigt sige; men jeg har altid været meget glad ved at være til stede ved elevmøderne og har kun svigtet meget få af disse, og når det endelig er sket, har der været meget vægtige grunde derfor.

Af vigtige begivenheder i min formandstid husker jeg især hr. og fru Skrivers 25 års jubilæum 1. sept. 1929, hvor elevforeningen sammen med skolens forældrekreds stod som indbydere til festen, og hvor de indledende taler blev holdt af bygmester Rs. Pedersen (den daværende fmd. for skolen), af undertegnede som fmd. for elevforeningen og af forstander Winther, Silkeborg seminarium, skolens og det jubilerende ægtepars gode ven.

Også ved foreningens 25 års jubilæum 1936 var jeg fmd., og der talte i flg. orden: den nuværende undervisningsinspektør Hans J. Hansen, den gang realskolebestyrer i Nr. Aaby, derefter undertegnede og til sidst forstander P. J. Skriver. Ved denne lejlighed blev hr. og fru Skriver udnævnt til æresmedlemmer af elevforeningen.

Jeg har mange gode og rige minder fra min skoletid dernede i Glamsbjerg, meget at sige tak for, først og fremmest til ægteparret Skriver, til frkn. Karen Nielsen og Marie Espensen, til mange gode kammerater og til de mange, jeg i årenes løb har siddet sammen med i elevforeningens ledelse. Det var naturligvis også en stor glæde for mig at blive udnævnt til æresmedlem af den forening, som har været mit hjertebarn fra første færd, og jeg kan roligt sige, at arbejdet for elevforeningen så afgjort har været det kære- ste af de hverv, jeg igennem årene har haft med at gøre.

Nu er der kommet et nyt forstanderpar på min gamle skole, ja, »nyt« er ikke helt rigtigt mere. De »nye« folk har jo allerede været der i syv år. Men også disse to vil jeg her bringe min bedste tak for den venlighed og gæstfrihed, de altid viser mig, når jeg kommer på besøg dernede.

Jeg vil slutte med at ønske min gamle skole og elevforeningen alt godt i tiden, der kommer.

Christoffer Jørgensen.

En filantrop fra det 18. århundredes slutning.

Det 19. århundrede bliver ofte nævnt som det århundrede, hvor de store fremskridt skete — åndeligt og materielt — i modsætning til det 18. århundrede. Men hele den kulturelle udvikling, der prægede det 19. århundrede, må ses på baggrund af det foregående århundrede —. Det 18. århundrede var langt fra så åndelig dødt, som man i det 19. århundrede vil give udseende af. Det fostrede mange betydelige mænd og kvinder, som kom til at betyde meget for Danmark, og deres virke kom til at præge det 19. århundredes mænd.

En af disse var Johan Ludvig Reventlow. Han hørte til det kuld af danske mænd, der sandede »Adel forpligter«. Han hørte sammen med sin ældre broder Chr. D. Reventlow og Colbjørnsen til de mænd, der kom til at præge udviklingen i Danmark i slutningen af det 18. århundrede.

Johan Ludvig Reventlow blev født 28. april 1751 i København, søn af lensgreve Chr. D. Reventlow. Slægten var tysk; men den kom til at præge dansk kultur gennem flere slægtled, og det gælder især Chr. D. og Johan Ludvig Reventlow.

Begge brødre fik en god uddannelse. Som ganske unge var de på gymnasiet i Altona og i 1764 på Sorø akademi. Senere fulgtes de ad til Leipzig under dr. Wendts ledelse. Ved studier og udenlandsrejser skulle de dygtiggøres til at indtræde i statstjenesten, og i 1769—70 rejste de i Tyskland, Schweiz, Frankrig og England. I Frankrig så de, hvor

dårligt bonden var stillet; men de beundrede den engelske fabriksdrift.

1773 indtræder Johan L. Reventlow i statstjenesten i rentekammeret. Han sluttede sig med glødende iver til den kreds, hvis tanker gik ud på at grunde en ny tid for vort fædreland ved at få de daværende magthavere styrtet. Han var således med i den kreds, der styrtede Guldberg. 1784 blev han deputeret i økonomi- og kommercekollegiet og medlem af den lille landbokommission; men Reventlow egnede sig ikke til statstjenesten. Han var landmand, og i 1788 trak han sig ud af statstjenesten og helligede sig landbruget. Han havde i 1777 overtaget baroniet Brahetrolleborg på Sydbyn. Her arbejdede han for at forbedre bondens kår. Det viste sig ret hurtigt, at forbedringer for bonden forøgede baroniets indtægter til det dobbelte. Blandt de reformer, han straks indførte, var ophævelsen af fællesskabet, hoveriet bestemt eller afløst og udstedelse af arvefæsteskedder. I finanskomiteen 1787 ønskede han livsfæstet afløst af forpagtninger. I 1788 ophævede han så hoveriet, og 88 bønder under godset blev frie arvefæstere. Han drøftede alle baroniets anliggender med et 8 mands råd af bønder, og på sine daglige ture med sin hustru, Sybille Schubarth, gik han ofte ind i bøndernes hjem.

Men han var klar over, at samtidig med, at man søgte at forbedre bondens kår økonomisk, måtte der også gøres noget for at forbedre oplysningen blandt bønderne. På det felt blev han sammen med sin broder en af filantroperne fra det 18. århundredes slutning. Man indså ret hurtigt, at den gode skoleundervisning fremmede oplysningen, og der var man med til at opbygge en lykkelig fremtid for den danske bonde. Allerede i 1783 oprettede han skolen i Gjørup. Det var begyndelsen til det reglement for skolevæsenet på Brahetrolleborg, som han gennemførte. Senere kom skolerne i Haagerup og Grønderup. Lærerne ved disse skoler var fra seminariet i Kiel.

Johan L. Reventlow blev sammen med broderen bane-

bryderen inden for den danske landsbyskole. Hans mål for undervisningen var, at der blev lagt vægt på at skabe glæde og tilfredshed hos eleverne, og på det grundlag blev hans skoler et mønster.

Med den store interesse for skolevæsenet skulle man tro, han fik sæde i den store skolekommission; men det gjorde han ikke. 1789 blev han ganske vist korresponderende medlem af den. En tid var han optaget af at skrive en katekismus. Han havde mange projekter for, hvilket var hans store svaghed; men han indså sammen med mange af datidens godsejere, at skulle folkeoplysningen have nogen fremgang, måtte der gode og duelige lærere til. Derfor arbejdede han på at få et seminarium oprettet på sit gods. 6. juni 1794 blev tilladelsen givet til et statsseminarium på Brahetrolleborg, og året efter i 1795 blev det åbnet; men det gik dårligt. Omtrent samtidig oprettede han opdragelsesanstalten »Bernstorffsminde« — en pensionsanstalt af egenartet karakter. Såvel lærere som elever var af alle mulige nationaliteter og alle mulige trosbekendelser.

Hele Reventlows forhold til datidens skoleproblemer var fortjenstfuldt og banebrydende. Men de systemer, han anvendte, rummede meget fantastisk og sværmerisk stof. Han kunne være sværmerisk, sentimental og skematisk fornuftig.

Nu skulle man tro, at en mand med et sådant udsyn og en forståelse af datidens filantropiske forhold stod i et godt tillidsforhold til sine bønder; men det var det tragiske for ham, at han aldrig vandt dem. Også blandt sine standsfæller havde han modstandere på grund af sin reformiver. Dette og meget andet var vel grunden til hans alt for tidlige død. Knap 50 år gammel døde han 1. marts 1801 på Brahetrolleborg. En ædel personlighed — bondens og skolens ven var gået bort.

Einar Sørensen.

Sol, klipper og - sild.

Det begyndte som en stumfilm. — Om formiddagen var hele klassen oppe til lærereksamen i regning, og i den sene eftermiddag gled vi med et lille skikkeligt legetøjstog ad den fredelige bane mod staden Nyborg. På storebæltsfærgen slog den klamme søluft som en pisk mod vore eksamensblege ansigter, og for at få tiden til at gå, forlystede en flok særlig stemmebegavede vore medrejsende med korsang af et noget blandet indhold, spændende fra Bellman til Aakjær. Men snart sad vi fredeligt småsovende i ekspresen, som jog over Sjællands mørknende sletter ad de syngende stålspor. Hovedbanegården mødte os som en fremmed, larmende myretue; en taxa gennem Vesterbrogade, tusinder af lys og lysreklamer, Knippelsbro, Havnegade, og pludselig svingede vi op foran en oplyst færge med farvelvinkende, støjende mennesker. Det var »Rotna« af Rønne.

Snart forsvandt Børsens spinkle spir i horisonten; byens lys og Amagers mørke konturer fortyndedes, og vi var alene på Østersøens bølger, der var så stille som gadekæret derhjemme i Skaarup. Da var det, at nogle af os undfangede den mærkelige idé, at vi skulle sove. Det viste sig da også snart, at det for de flestes vedkommende var umuligt; vejret var godt, og i dæksalonen underholdt en fuld sømand sine medrejsende på så højroestet en måde, at man skulle være stokdøv for at undgå at høre det. Allerede kl. 1

begyndte det at lysne i den nordøstlige horisont, og snart lå den store flade udbredt for os i et spædt sølvskær.

Aldrig nogensinde har en pipe tobak smagt så godt som den morgen, og jeg har aldrig anet, at en sommermorgen kan være så kold. Jeg gik op på det øverste dæk og gav mig til at skrive breve; men opgav det hurtigt, fordi fingrene rystede af kulde.

— — —

Det var optakten, og den var hverken strålende eller det modsatte. Da vi cyklede langs sydkysten, var der naturligvis straks nogle, der var højst utilfredse med, at vi ingen klipper så; men allerede ved Dueodde, hvor vi skulle ligge i lejrskole, fik vi det første mægtige indtryk af den stor-slåede hornholmske natur. Vi havde cyklet adskillige kilometer ad elendige veje, da vi imellem fyrreskovens stammer pludselig blev blændet af et vældigt vue over den azurblå Østersø, og vi så en strand med skært, hvidt sand, der intet havde at skamme sig over ved siden af Vesterhavets. Langt inde mellem fyrrestammerne fandt vi så omsider en træbarak, hvor vi skulle tilbringe de næste 14 dage. Vi gik straks i gang med at skrælle kartofler, så vi kunne få det første ordentlige måltid i 24 timer.

Dagene gik hurtigt, og solskinsøen viste, at den bar sit navn med rette. Vor tur tjente imidlertid også et uddannelsesmæssigt formål, og i dagevis vadede vi rundt i stenbrud og lignende steder, hvor vi undersøgte diabasser, skifre, sandsten, gnejs, granit, pegmatitgange o. s. v., samtidig med at vi samlede planter og tegnede skitser.

En dag ville vi se et silderøgeri, og vi prøvede først et sted, hvor vi kunne se, at der var fyr på; men blev øjeblikkelig jaget bort af en gammel kone, hvorefter vi prøvede 200 meter længere fremme, og der blev vi modtaget med åbne arme. Da vi fortalte, at vi ikke kunne få adgang det andet sted, fik vi at vide, at dette måske var det eneste sted på østkysten, hvor »turister« kunne få adgang. Mens vi ventede på, at silden skulle blive færdig — der manglede

kun $\frac{1}{2}$ time — skete det pludselig, at en flamme slog op og truede med at ødelægge en bunke sild. Jeg skreg gevalt, og der skete intet; men ganske spontant rakte røgeren mig sin stang, for at jeg kunne prøve det ældgamle håndværk. Det var en ganske mærkelig fornemmelse at stå med en ganske almindelig lang stang med en klud i hånden og have ansvaret for, at 5000 nyrøgede bornholmske sild fik den rette kvalitet.

Men på baggrund af alle disse prosaiske ting var det dobbelt dejligt at opleve nordkystens forrevne klippepartier, især Hammerens stejle, nøgne skærgårdskyst, hvor Hammershus, Nordeuropas største borgruin, hæver sine monumentale murrester i trods mod tidens og menneskenes nedbrydende kræfter gennem århundreder. Naturen dér er

for en muldens søn simpelthen så fantastisk, at den underdrager sig enhver form for beskrivelse.

Jons Kapel — stejle, nøgne klippemure, som i århundreders stoiske ro stod kolde og utilnærmelige ud mod havet. Entrede talerstolen og fandt en ganske lille sti i klippen, som førte mig ud på et lille fremspring, som med de tre sider gik stejlt ned mod havet, der lo op mod mig med sin hvide brænding et halvt hundrede meter eller mere nede. Da var det, at jeg oplevede den helt store betagelse og frygt for de stejle klippesider, som ligger os alle i blodet, men kun så sjældent kommer frem i dagens lys. Det var, som brændingens hvide bræmme langt nede strømmede ind i mit øje og gjorde det svimmelt. Jeg lagde mig på maven på klippen, og jeg kunne have *bidt* mig fast!

Dueodde, — dagen havde været varm og forpustet som en balletdanserinde lige efter forestillingen. Men nu havde de mørke skyer endelig besluttet sig til at gøre alvor af en hel lang dags trusler. De første lyn flængede mørket over havet, og et vældigt naturspil brød løs.

Jeg gik en tur ned til stranden for at opleve Østersøen i en helt ny klædning. Det var over al beskrivelse; de violette lyn, som oplyste strandbredden og det grønne hav, hvis hvide skumtoppe kastede sig mod stranden, gav spillet den fornødne dramatik, og mere flatterende kulisser findes næppe.

Men denne »ferieroman« har også en anden person, og hans navn er »sidemanden«, en statist, der har den irriterende vane at dukke op, når man netop ønsker at være i fred og ro. Naturligvis dukkede han også op her. Og da regnen i det samme begyndte at strømme ned, gik jeg ind og smed mig i min køje og prøvede på at falde i søvn.

— — —
Paradisbakkerne . . .

Det var anstrengende at cykle op til de skovklædte klipper, men dobbelt anstrengende var spadsreturen op til »Fjældstauan«, en granitknold i Paradisbakkerne, hvor der

er indrettet et vandreherberg. Sidemanden tændte en cigaret og snakkede videre — også da vi et par timer senere stod på en klippekold og så ud over »Grydesøen«, en lille klat vand, som blinkede i en solstribе langt nede under vore fødder, kranset af fjældsider med skærsommerlyse løvskove.

Og den dag kom, da vi atter gav os i Østersøens vold — og denne gang gik vi straks til køjs og sov, til Saltholms flade kyster dukkede op af morgentågen næste morgen, på feltstole, bænke o. l. Mætte af indtryk dampede vi samme eftermiddag ind på den lille fynske sidebane; men til min sorg kom vi så sent, at syrenerne i de fynske »levjes he'n« allerede havde mistet deres duft — for mig det, der skulle ofres for ti pragtfulde dage på solskinsøen, »Østersøens Perle«.

Rasmus Bjørnemose Jørgensen.

Fra november til november.

I dag sang vi ved morgenandagten »Nu falmer skoven trindt om land«. Selv om dette efterår har været fuldt af smukke solskinsdage, mærkes det alligevel, at vinteren nærmer sig. I haven falder bladene, og det er tidligt mørkt. Det er med vemod, vi ser det, og dog kan man glæde sig til vinteren med den gode arbejdstid og dens hygge. Men grunden til, at vi her på skolen især synes, at vinteren er en god tid, er nok trods alt den, at da har vi efterskolen.

Men lad mig forlade disse betragtninger. Det er beretningen om det daglige liv på skolen, det gælder. Oktober måned er fuld af travlhed med forberedelser til efterskoleelevernes ankomst. Først og fremmest skal der lægges en timeplan, hvor der er plads til alle fag, men der skal også lægges en plan for husrum til os alle, og det er næsten lige så svært. Men da vi nåede den tredje november i fjor, var det altsammen i orden, og vi kunne holde åbningsmøde. Det er altid festligt, når forældre og elever strømmer til, og vi glæder os hvert år til denne dag.

Desværre havde vi en del sygdom mellem eleverne den første måned, men snart var det et overstået stadium, og hver især fik travlt med det daglige arbejde. Foruden arbejdet har vi jo haft vore fester og møder, som vi plejer. Onsdagsmøderne har til dels stået i fortællingens tegn. Min mand har nogle aftener fortalt om forskellige videnskabsmænd og andre store mænd, som har betydet noget for verdensudviklingen: Robert Koch, den hollandske glassli-

De nye kjøler.

ber Leuwenhoek, den temperamentsfulde russer Ilja Metchnikoff. Frk. Espensen læste for os en aften, lærer Sørensen fortalte om Florence Nightingale. En aften læste min mand og jeg Kaj Munks »Niels Ebbesen«. Den 23. november viste gartner Poul Mose en smuk farvefilm fra rejser i Holland, Norge og Sverige. »Realerne«s fest for efterskolen forløb livligt. Kaj Jørgen var en fin konferencier og Anders Due en hel Holger Fællessanger. Henning akkompagnerede og spillede hyggemusik i den store stil. En morsom idé var det, at salen var indrettet som et skib. Køjer, kommandobro eller indgang til rygesalon manglede ikke. Det var altsammen tegnet og dekoreret af Elsebet og Leif. Fra kommandobroen afgik et flot telegram til min mand, som lå syg af influenza oppe i soveværelset.

Julemødet havde vi den 13. december. Elever fra 5. klasse havde under instruktion af min mand indøvet et gammelt julespil: *Vise mænd fra østerland*. Børnene skilte sig smukt fra denne opgave, der jo ikke måtte virke som »komedie«. Tilskuerne i den stopfyldte sal var virkelig betagede. Elever fra 3. og 4. klasse sang de gamle julesalmer, som var indlagt

Folkedansere i skolegården.

i stykket. Efter kaffebordet talte min mand om at modtage julen.

Og så er vi kommet tæt op til jul. Frk. Bolet og frk. Krogh er for længst gået i gang med at instruere julekomedie i efterskolen. »Et folkesagn« er ikke nogen let opgave. Frk. Krogh herser med den alt for blide Else, som det næsten ikke er muligt at forvandle til en skrap troldemor — men det lykkedes. Af Aksel fremtryller hun en fortrinlig Viderik. Frk. Bolet syr ridderdragter, balletkjoler og troldedragter med haler af de forunderligste klædningsstykker. Af og til kommer en lille flok skuespillere op til mig og skal have en sang gennemgået ved klaveret. Langt ud på aftenen øves i den kolde sal, det er vel nok et slid. Men da vi om aftenen den 22. overværer resultatet af anstrengelserne, er der også stor begejstring, ikke mindst for vor søde grønlanderpige, Ingrid Holm, der både fremsiger prolog og danser ballet.

Det var også morsomt ved den lejlighed at se mange gamle elever møde op. Bagefter var der kaffebord, og så gik dansen lystigt til klokken tolv.

»Den pantsatte bondedreng«.

Smuk og festlig som altid var juleafslutningen dagen efter. Umiddelbart efter formiddagens skoletimer samledes vi i salen, hvor vi efterhånden har måttet henlægge denne del af juleforberedelsen for at skaffe plads til alle. Vi hørte det dejlige gamle evangelium, sang vore julesalmer og fik ønsket hinanden glædelig jul, inden vi alle drog hver til sit.

I år brød vi traditionen og holdt børnenes julefest d. 3. januar i stedet for d. 5. Også i år strålede træet i al sin glans for et par hundrede børn og lige så mange voksne. Få dage senere havde ungdomsforeningen nytårsfest med god tilslutning. Eleverne herfra deltog; min mand holdt nytårstale, og ved det hyggelige chokoladebord læste bibliotekar Bonne Christiansen et par småting.

En del af eleverne var sammen med os til det store vintermøde på Fyns Forsamlingshus i Odense, hvor forhenværende justitsminister Steincke talte om moral. Frimenighedspræst Richard Andersen, Aagaard, holdt et inspirerende foredrag om det medmenneskelige. Om aftenen fortalte Anne Sofie Seidelin om skabelsen på sin særprægede måde.

Midtfyns Hovedkreds' vintermøde, som skiftevis holdes

»Den pantsatte bondedreng«.

her og på Køng Højskole, havde ikke samlet mange deltagere, så det fyldte godt op, da eleverne herfra troppede op. Vi, der var mødt, havde en god dag.

Ved et forældremøde i februar vistes filmen: »Opdragelse til demokrati«.

Så kom »efterskolerne«s gengældelsesfest til »realerne«, den forløb også fornøjeligt.

Vi når hen i marts. Efterskoleelevernes travlhed med at få alt færdigt til afrejsen er på sit højeste. Men onsdag før skærtorsdag — afslutningsdagen — er alt i orden. Det er morsomt at gå i skolestuerne og se på de skriftlige arbejder. Der er som sædvanligt fine udstillinger af sløjdsager og håndarbejder. Gymnastikken forløber planmæssigt. Ved aftensbordet bliver der talt og takket. Poul gav os dejlige blomster. Sangkoret sang og gjorde sit yderste bistået af Ove. Inden ballet tog sin begyndelse, dansede frk. Espensens 60 folkedansere for os; ja, de søde folkedansere, som hvert år betager os med deres glade smil og kvikke danse. Der har frk. Espensen skabt et værdifuldt kulturbillede.

Klokken tolv slår afskedens time. Det er nu slemt at få

Før komedien

— og efter.

sagt farvel til kammeraterne. I år for nogles vedkommende næsten sindsoprivende. Men endelig langt om længe, da jeg resolut har sendt de mest fortvivlede i seng, er Kærsholms hensynsfulde venten forbi, og han kan få lukket og slukket.

Næste dag er helt i opbruddets tegn, men snart er skolen tom, vi er kun en lille flok tilbage, som nu forsøger at bringe orden i forvirringen. Det kniber lidt at samle sig; endnu sidder indtrykket af mange gode smil fra kære, kendte øjne, som for stedse er borte.

Efter en velfortjent påskeferie tager vi fat igen. En ny flok elever rykker ind i 1. real, en ny flok, som nu skal til at indrette sig på skolen og efterhånden blive kloge og ærverdige og se »gamle« ud, som en standsmæssig afgangsklasse jo gør.

Nede i 1. klasse kvidrer og tumler 14 nye små elever, lige søde og sjove hvert år.

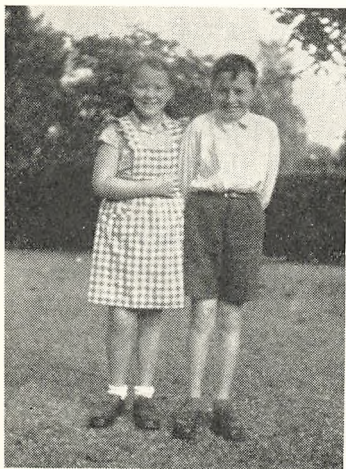
6. maj var der børnegymnastikstævne på Frøbjerg. Frk.

Espensen sluttede stævnet med sine folkedansere, der tog salen med storm.

4. og 5. klasse og mange forældre havde en god udflugt til Kolding den 8. juni. Vi startede i strålende sommervejir med toget kl. 8 til Kolding. Derfra foretog vi en smuk sejl-tur på fjorden, hvorefter vi spiste på »Marienlund«. Et par timer tilbragte vi med at se Koldinghus slotsruin; det var interessant, og tiden fløj af sted. Ved femtiden holdt rutebiler parat og kørte os til Skamlingsbanken. På dette dejlige historiske sted, som rummer så mange minder, og med den vidunderlige udsigt langt ind i vort gamle land tumlede børnene sig frit et par timer. Vi var i flok og følge rundt og se på mindsteder, også det nye, der nu er føjet til, klokkestabelen, som er rejst til minde om Region 3. Også et navn fra Glamsbjerg er indridset i mindepladen, *Ove Rasmussen*; hans mor lever og værner om hans grav på Glamsbjerg kirkegård.

Den 11. juni foregik de smås udflugt til »Kratholm«. Boghandler Larsen havde foræret flag til hele bundtet, så der blev ordentlig viftet og råbt hurra, da den lange række af rutebiler og privatvogne rullede af sted. »Kratholm« er et glimrende sted at tumle sig på for disse årgange, fyldt, som det er, med seværdigheder, masser af dyr, gange og krinkelkroge til at lege i, vipper og gynger og alskens legetøj. Også i denne udflugt deltog mange forældre, og vejr og humør var højt.

Og så er vi gået ind i eksamenstiden. Hver eksamensdag kan man ved døren til anden real finde en lille flok mere eller mindre bævende ofre, der enten skal op eller har været oppe og nu venter på censurs meddelelser om karakterer. Men en dag er det slut med spændingen. Den sidste karakter er faldet, og glade smil breder sig på de trætte ansigter. Nu skal der festes; vognen fra gartner Mose bliver hentet og pyntet med blomster, »udmærkelserne« bliver anbragt på den, og så går køreturen gennem byen. I løbet af dagen er de fleste af dimittendernes forældre ankommet, og om

Dansk-fransk alliance.
(Se årsskrift 1946.)

Ingrid Holm i festdragt.

aftenen samles vi til fest ved kaffebordene i efterskolen. Vi havde det muntert og hyggeligt dér et par timer; der blev uddelt eksamensbeviser og flidspræmier (fra elevforeningen, »Norden« og boghandler Larsen), der blev sunget, talt og takket. Samme aften var elevmødet begyndt; så mens vi festede i efterskolen, gik dansen lystigt i salen. Hvor var det dejligt at se de gamle elever igen; selv om der dansedes flittigt, blev der tid til mangan fortrolig sludder i en krog, og det blev sent, inden man fik snakket færdig og kom til ro.

Søndagen bragte strålende solskin; trods den våde sommer har alle vore fester være begunstiget af fint vejr. Efter morgenbord og flaghejsning gik vi i kirke. Om eftermiddagen var der foredrag i salen. Min mand talte og kaldte sit foredrag: Værdighed. Efter generalforsamlingen var der friluftskomedie på den store plæne i haven. Det var igen Holberg, der måtte holde for. Elever fra 1. og 2. real samt et par af lærerne spillede udmærket og med meget humør »Den pantsatte bondedreng«.

Elevmødet sluttede, som det i de senere år har gjort, med

en koncert. Violinisten Aksel Aagaard, pianisten Dencker Jensen og en syngende ung dame, Gyda Larsen, fra Ringe spillede og sang dejligt for os. Og så sluttede vort elevmøde for denne gang. Forhåbentlig er det gået jer som os, at gensynet med gamle venner og elever har virket berigende og forfriskende.

I sommerferien havde min mand og jeg sammen med min søster en dejlig rejse til Østrig. Når man mindes de trange krigsår, da alle grænser var spærrede, skønner man rigtig på, at man nu kan komme ud og se sig om.

Efter sommerferien gik vi straks i gang med at forberede den planlagte lejrskole. Disse otte dage i den dejlige natur ved Føns var en oplevelse for alle, der var med, både store og små. Men derom fortæller lærer Vejen andet steds.

Forældredagen blev indholdsrig for de mange, der var mødt. Allerede ved morgensangen var der mange forældre, og hele dagen holdt de trofast ud og fik virkelig et indtryk af, hvordan arbejdet og dagen går i deres børns skole. Om aftenen herskede der en god og hyggelig stemning ved kaffebordene i salen. Læge Egeblad talte interessant om skolelægens arbejde; lærer Vejen fortalte morsomt og levende om lejrskolen, og til sidst talte min mand om et møde med den store opdrager fra England, A. S. Neill.

Der var også fuldt hus til Nøemi Eskul-Jensens foredrag forleden. Emnet var også interessant og aktuelt: »Et kig bag jerntæppet«.

Og så vil jeg slutte min beretning med at sige jer tak for gode breve og små besøg i det forløbne år. Bjørn, som er så trofast, Lars Nørregaard, som ikke forsømmer nogen lejlighed til at se inden for, og de gode gamle på Rungsted ikke at forglemme. Desværre kan det jo gå, som det gik for Simon, at han ikke traf os hjemme. Så er vi kede af det, det var vi også, da Anders ville sige farvel, før han rejste til Bagindien. Han kom også på et tidspunkt, hvor vi ikke var hjemme.

Undertiden opdager vi en lille notits i avisen om jer. Vi

har f. eks. set, at Kathrine Andersen fra Bryllegaard er blevet gift. Aase Voigt Petersen blev gift med sin Svejtser i Basel den 24. oktober, Jes og Else blev gift i sommer (det er naturligvis særlig rart, når to elever herfra vil gifte sig med hinanden), og i dag holder Gerda Andersen fra Skovstrup bryllup.

Ingrid Holm hører vi af og til fra. Hun er rejst hjem til Grønland, hvor hendes adresse er: Kapisigdlit, Godthaab, Grønland. Mon hun ikke ville være glad for en hilsen fra sine gamle kammerater.

Her på skolen går alt, som da I var her. På søndag skal vi modtage et nyt efterskolehold. Sådant slutter den runde ring hvert år. Livet går videre på den gamle skole, som også I har været med til at præge.

Til slut ønsker jeg jer alle lev vel og på gensyn til elevmødet.

Marie Olsen.

Eksamensholdet 1951.

Nye lærere.

I de senere år har lærerspørgsmålet været et yderst alvorligt problem for mange skoler. I den henseende har Glamsbjerg Fri- og Efterskole ikke dannet nogen undtagelse, man kan måske sige tværtimod. Derfor var det med bange anelser, at jeg i foråret indrykkede en annonce om, at to lærere kunne få plads her. Hele to lærere på een gang var jo en luksus i disse lærerfattige tider. Til min overraskelse havde vi få dage senere 17 ansøgninger at vælge imellem og deriblandt mange med udmærkede kvalifikationer. Til 1. juni tiltrådte så de to nye lærere. Det var Carl Vejen og Niels Klottrup. Fra seminarietiden er de gode venner og havde nu ønsket at få arbejde samme sted. Carl Vejen har overtaget sprogundervisningen og gymnastiktimerne, medens Niels Klottrup underviser i naturhistorie og matematik. De har begge foruden deres lærereksamen en studentereksamen og må siges at være velkvalificerede i de fag, de har påtaget sig. Lærer Vejen er den ældste og har gennem flere år ledet ungdomsarbejdet inden for F. D. F. Han blev straks chef for årets lejrskole, hvorom han fortæller andet steds i dette årsskrift.

Lærer Klottrup har trods sin unge alder allerede nået at blive gift og erhverve sig sønnen Lars. Ved sin levende form for undervisning i naturhistorie har han allerede fået god kontakt, navnlig med børnene. Det kan siges om dem begge efter det halve år, der allerede er gået, at de er gået ind i samarbejdet på en udmærket måde. Glamsbjerg Fri- og Efterskole står nu med en dygtig lærerstab, der kan dække alle de mange områder og fag, som de tre skoleformer stiller krav om. Under sådanne forhold er det med en særlig glæde, vi tager mod det nye efterskolehold til november.

Gunnar Olsen.

Nyt om gamle elever.

Efterskolen 1946—47.

Richard Absalonsen har været karl både hjemme og ved Ringe og er for tiden foderelev på »Ejlekærgård« ved Ringsted. Til november agter han sig hjem.

Anne Lise Albrechtslund er for tiden kombineret stue-, kokke- og barnepige i Vedbæk, men hendes fremtidsplan er at blive sygeplejerske, operationssygeplejerske, og hun begynder sin uddannelse i Odense 1. januar.

Kirsten Borne er i huset, p. t. i Nørre Aaby, hun er forlovet med en entreprenør fra den derværende maskinstation.

Poul Erik Buch er udlært maskinarbejder, er nu i Middelfart, men skal til november springe soldat.

Kirstine Bækholm er i huset et sted i Vendsyssel.

Bente Christensen er gift med en reklametegner i Odense.

Hansine Christensen er kokkepige i Anderup.

Karen Margrete Christensen har været på Borrehus husholdningsskole og er nu husbestyrerinde i Stensgård. Forlovet.

Carl Drud er forkarl (og enekarl) på Hesselbjerggård, Flemløse. Til vinter vil han på højskole på Bornholm.

Niels Peter Hagh har været på Vesterdal højskole og er uddannet kontrolassistent. For tiden er han hjemme.

Else Hansen har også været på højskole (Ry) og helliger sig iøvrigt husvæsenet, fra november som kokkepige på en større gård ved Roskilde.

Grete Ejlskov Hansen arbejder på Gyfa. Forlovet.

Guðrun Hansen er kokke-, stue- og barnepige i en villa på Frederiksberg og er forlovet med en karetmager fra staden.

Kirsten Horsdal er barnepige i Frankrig.

Ellen Allerup Jensen er på kontor hos landinspektøren i Haarby.

Henry Reinhold Jensen er hjemme.

Jørgen Jeppesen har været elev på »Wilhelmsborg« og er nu forkarl på en større gård ved Ebberup.

Anker Jørgensen er i en boghandel i Odense.

Thora Knudsen er på Skaarup seminarium.

Anders Larsen har haft pladser på fynske gårde; nu karl på Ladelund landbrugsskole.

Knud Larsen har været i Kertinge Brugsforening 4 år og er udlært til oktober.

Børge Lehmann Madsen er blevet gartner og dyrker grønne planter i Vejle v. Allested. Gymnastikken har han ikke lagt på hylden, han har oven i købet været medlem af »Frem«s elitehold. Skal på civilt statsarbejde i Grib skov.

Jens Chr. Aarasin Madsen er »smørelev og andet« på Ødis andelsmejeri v. Kolding. Har også uddannet sig på de Flemløse og Ørbæk mejerier.

Erna Nielsen er vist syerske i Haarby.

Ester Aagaard Nielsen er på kontor hos Harreby-Hansen. Tænker på at rejse til Norge. Forlovet.

Helene Nielsen hedder nu Adolfsen, hun er nemlig gift med smeden i Seden.

Inge Nielsen er i huset i Norge. Også hun har været på højskole, Frederiksborg.

Knud Nielsen er mekaniker i Flemløse (vistnok).

Otto Nielsen er på kontor i Odense.

Karen Olling på Nyborg gymnasium (ns).

Else Pedersen formodes at være i forretning i Odense.

Ingrid Petersen er gift og bor i Glamsbjerg.

Ruth Petersen er på kontor i Odense.

Jacob Risbjerg kom efter skoletiden i lære hjemme og er nu udlært. Han har været på Grundtvigs højskole v. Hille-rød og skal til november være soldat.

Kurt Schlüter har været kontormedhjælper ved Dansk Sundhedstjeneste i Sydslesvig og Dansk Røde Kors. Han arbejder nu på et skibsværft i Flensborg og er lykkelig gift.

Sigurd Simonsen er på Den frie Lærerskole, Ollerup.

Knud Erik Storm er hjemme.

Jørgen Thode-Carlsen er udlært smed og arbejder på Brenderup maskinværksted. Til april skal han indkaldes til flåden, hvor han er taget til u-bådene.

Inge Thøgersen er klinikfrøken hos doktor Egeblad.

Jens Ove Top er på Rungsted statsgymnasium, hvorfra han næste år skal tage studentereksamen.

Karen Olling.

Bogen om de frie ungdoms- og efterskoler.

Vi har ikke hidtil haft en enkelt bog, der fortalte, hvad en fri ungdoms- eller efterskole er for en skole.

En sådan bog er nu udkommet i 2 bind. — Første bind fortæller om, hvad der undervises i på en sådan skole og svarer på spørgsmålet, hvorfor der undervises deri. Andet bind indeholder en beskrivelse af enkelte skolers oprindelse samt fra 2 til 6 billeder fra hver skole, alle billeder i halv-sides eller helsides format. — Det er en bog, som ikke siger gamle elever fra disse skoler noget væsentligt nyt, men alligevel vil jeg tro, at I bliver glade for at se billederne.

Om det ville have stor betydning, om I ville vise den til jeres venner og bekendte, som ikke kender meget til disse skoler; ja, måske kunne I formå dem til at købe bogen.

Begge bind indbundet koster 66 kr. — Måske vil I synes, det er meget, men i betragtning af bogens størrelse, billedstof og de høje priser på papir kan det ikke være mindre. — Bogen fås ved at skrive til: Ungdomsskolebogens ekspedition, Drewsensvej 4, Odense.

A. Thyregaard, fhv. forstander, Jebjerg st.

Efterskolen 1950—51

Aase Andersen, Nyholmgård, Knarreborg.
Berta Andersen, Køng Højbjerg, Glamsbjerg.
Poul Andersen, Bryllegård, Knarreborg.
Sigrid Andersen, Barløse, Assens.
Aksel Bjerregård, Skyttegade 5, Kerteminde.
Birthe Bønløkke, Ringholm, Ørbæk.
Gudrun Christoffersen, Knold, Glamsbjerg.
Rolf Gjerding, Hulvej 33, Horsens.
Anders Peder Halvgaard, Sønderby, Ebberup.
Else Laura Hansen, Allerupgård, Holbæk.
Ingrid Stærgaard Hansen, Knarreborg.
Jørgen Hansen, Knarreborg.
Mads Mogens Hansen, Højbjerggård, Naarup.
Margit Hansen, Nørregade, Glamsbjerg.
Poul Hansen, Flemløse.
Rasmus Gorm Hansen, Holevad pr. Assens.
Ingrid Holm, Kapisigdlit, Godthaab, Grønland.
Arne Hønborg, Dole, Glamsbjerg.
Eigil Jacobsen, Gl. Stærmosé, Tommerup.
Bent Jakobsen, Holte, Glamsbjerg.
Anna Jensen, Tokkelhøj, Ebberup.
Emmy Birgitte Jensen, Søllested, Glamsbjerg.
Hans Stinus Jensen, Stimose, Flemløse.
Mitzi Holst Jensen, Haarby.
Gerda Jessen, Hesle, Rørmosehus.
Inge Johansen, Brændegård, Vedtofte, Rørmosehus.
Anna Lise Jørgensen, Bukkerup, Glamsbjerg.
Else Marie Jørgensen, Frederiksgave, Ebberup.
Ole Welling Jørgensen, Hjortholm, Glamsbjerg.
Poul Kamm-Hansen, Lindegård, Fjellerup, Harndrup.
Jørn Knudsen, Haarby.
Elsa Koch, Koppenbjerg, Glamsbjerg.
Birthe Kristiansen, Lindehøj, Glamsbjerg.
Annie Larsen, Appevej, Knarreborg.
Ida Larsen, Bækgården, Voldtofte, Flemløse.
Inge Larsen, Bregnemose, Naarup.
Poul Vaagelund Larsen, Ormstrup, Tryggelev, Langeland.
Bent Lauridsen, Langsted Skovgård, Naarup.
Edel Duvander Bendt Madsen, Stenaltgård, Naarup.
Minna Mortensen, Bregnemose, Naarup.

Christian Bang Møllegaard, Karup, Assens.
 Aage Nielsen, Solbakken, Ebberup.
 Anne Lise Nielsen, Køng Højbjerg, Glamsbjerg.
 Bjarne Lyse Nielsen, Barløse, Assens.
 Else Marie Nielsen, Vindinge, Lamdrup.
 Gerda Nielsen, Dreslette, Flemløse.
 Gerda Normann Nielsen, Højrupled, Glamsbjerg.
 Hanne Nielsen, Naarup.
 Hans Bendix Nielsen, Sandager, Assens.
 Hans Erik Kærsgaard Nielsen, Ørsted Hestehave, Naarup.
 Ib Schönberg Nielsen, Bregnemose, Naarup.
 Karen Margrethe Nielsen, Frueløkke, Veringe, Knarreborg.
 Mogens Nielsen, Gummerup, Glamsbjerg.
 Poul Johannes Nielsen, Lindved, Hjallesø.
 Ejner Olsen, Holte, Glamsbjerg.
 Ingrid Olsen, Refsvindinge.
 Ejvind Them Poulsen, Hegnsgård, Balling, Ringe.
 Jørgen Poulsen, Barløse, Assens.
 Poul Møller Pedersen, Refsvindinge.
 Anna Elise Rasmussen, Glamsbjerg.
 Conny Irene Rasmussen, Nyborg Børnehjem, Nyborg.
 Ellen Marie Rasmussen, Skjoldmosegård, Tommerup.
 Sven Eriksen Rasmussen, Glamsbjerg.
 Tove Dahl Rasmussen, Snave, Flemløse.
 Kurt Ivan Schiebel, Genner.
 Henning Bøg Stenderup, Tjørnely, Glamsbjerg.
 Dagmar Storm, Helnæs, Ebberup.
 Esther Tellerup, Naarup.

Eksamensholdet 1951.

Erik Andersen, Tagemosegård, Stubberup, Assens.
 Kaj Aage Berntsen, Strærup, Flemløse.
 Christian Boe, Helnæs, Ebberup.
 Arne Hansen, Løgismoseskov, Haarby.
 Ejnar Hansen, Slaentorn, Haarby.
 Gunnar Emil Jensen, Præstevænget, Trunderup.
 Poul Henning Jensen, Horne.
 Erik Larsen, Bymosegård, Helsingø.
 Kaj Jørgen Larsen, Køng Toftegård, Glamsbjerg.
 Ove Larsen, Gammelgård, Sdr. Broby, Brobyværk.
 Anders Due Møller, Tommerup.
 Inga Bodil Nielsen, Stenbjerg Mølle, Knarreborg.
 Peter Pedersen, Dyvig, Nordborg, Als.
 Ellen Poulsen, Køng, Glamsbjerg.
 Elsebet Risbjerg, Haarby.

Elevskolen 1950-51.

Regnskab for året 1950—51.

	Indtægt		Udgift	
	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Overført fra 1949—50	920	15		
Medlemsbidrag	1527	50		
Indvundne renter	15	25		
Porto			351	26
Portogodtgørelse	276	00		
Elevmødet	823	40	834	20
Årsskriftet			1648	03
Forskelligt	20	58	8	00
Ialt....	3582	88	2841	49
Girobeholdning			502	03
Bankbeholdning			239	36
Balance....	3582	88	3582	88

Ovenstående regnskab er gennemgået og intet fundet at bemærke.

Glamsbjerg, den 7. november 1951.

Aksel Larsen.

Marie Hansen.

Vi ønsker nuværende og gamle elever en god jul og et godt nytår.

*Marie Espensen. Annelise Krogh. Marie Bolet.
Asta og Ejnar Sørensen. Harald Kærsholm.
Carl Vejen. Katharine Rasmussen. Anna Skriver.
Karen Nielsen. Anni og Niels Klottrup.
Marie og Gunnar Olsen.*

Bestyrelsen for elevforeningen.

Lærer *Gunnar Planck*, Døstrup, Sønderjylland (formand).

Kontorist *Poul Bodi*, Svendborg.

Laboratorieassistent *Eva Ejdrup Hansen*, Søborghus Park
22¹, Søborg.

Lise Eg Larsen, Blangstedgårdsvej 104, Odense.

Tage Grønfeld Nielsen, Gedved Seminarium.

Husk elevmødet lørdag den 28. og søndag den 29. Juni.
(Bemærk datoerne.)

